PRIEDAS
MENAS LITERATŪRA MOKSLAS
2006 VASARIO 25 d. DRAUGO ŠEŠTADIENINIS PRIEDAS Nr.39 (8)

Ordinai, „Pilėnai" ir kiti V. Momkaus rūpesčiai bei džiaugsmai

Šiais metais Vaclovo Momkaus gyvenime — du svarbūs įvykiai. Balandžio 30 d. Morton gimnazijos auditorijoje įvyks sukaktuvinis Čikagos lietuvių operos spektaklis — Vytauto Klovos „Pilėnai" išvys rampos šviesą. Kadangi Vaclovas Momkus yra šio choro valdybos pirmininkas, ant jo pečių gula pati sunkiausia sukaktuvinio — jau 50-ojo — operos spektaklio ruoša bei kiti rūpesčiai.

Taip pat šių metų vasario 3 d. Lietuvos Respublikos prezidentas Valdas Adamkus, savo trumpo apsilankymo Čikagoje metu, Vaclovui Momkui įteikė LR apdovanojimą — Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino Komandoro kryžių. Iškilmės įvyko LR generalinio konsulato patalpose Čikagos miesto centre.

Vaclovas Momkus dainuoja Čikagos Lietuvių operos spektaklyje „Kaukių balius", 2003 m. Jono Kuprio nuotrauka.

Lietuvos Respublikos prez. Valdas Adamkus š.m. vasario 3 d. apdovanojo Vaclovą Momkų Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino Komandoro kryžiumi.
Indrės Tijūnėlienės nuotr.

ŠIO ŠEŠTADIENIO PRIEDO PUSLAPIUOSE

Ordinai, „Pilėnai" ir kiti V. Momkaus rūpesčiai bei džiaugsmai • Edmundas Kulikauskas —Vydūno fondo 2005 metų laureatas • Memuarų skandalas ir beprotiškai garsi lietuvė? • „Svaja" svajoja apie Dainų šventę • Gelmė • Lietuvių fronto bičiulių politinių studijų savaitgalis • Fragmentinės prozos knyga

Paminėjus Vaclovo Momkaus pavardę, daugeliui iškyla populiaraus solisto-baritono įvaizdis: daug metų jis reiškiasi, kaip solistas ne vien Lietuvių operoje, bet kartu su bažnytiniu choru, daugybėje įvairių renginių, kur jis atlieka programą vienas ir kartu su savo soliste žmona Margarita. Tačiau V. Momkus yra ir visuomeninkas: ilgametis Lietuvių fondo Tarybos narys, dabartinis Jaunimo centro direktorių tarybos pirmininkas, buvęs 1983 ir 1991 m. Čikagoje Dainų švenčių pirmininkas ir įsijungęs į daugybę kitų visuomeninių darbų.

Šiųmetinių svarbių įvykių proga, užkalbinome Čikagos Lietuvių operos valdybos choro pirmininką, solistą, visuomenininką Vaclovą Momkų.

Vos tikjūs praveriate lūpas, tuoj pasidaro aišku, kad esate žemaitis?

—Taip žemaitis. Iš Skuodo. Ten gimiau. Turėjau tris brolius. Seserų neturėjau. Mama sakydavo, kad norėjo turėti dukterį — mėgino, mėgino, bet paskui nutarė sustoti ir pasitenkinti sūnumis.

Kuomet pradėjote domėtis daina, muzika?

—Turbūt buvau šeštame skyriuje, kada įvyko mano, sakytume, pirmasis muzikinis debiutas. Mano muzikos mokytoja buvo Jazbutienė, kuri dirbo ir su skautukais, ir šiaip su vaikais. Tai ji man vieną sykį paskyrė dainuoti tokią dainą: mane aprengė „berželiu", o mergaitės buvo „liepos"... Jos dainuodamos manęs klausė: „Ko liūdi, berželi, ko liūdi?", o aš, irgi dainuodamas, atsakiau: „Aš verkiu svyruoklis berželis, kad linksmai gyvent negaliu..." Atsimenu ir žodžius, ir viską. Matyt, man paliko įspūdį.

Mano mamos draugės ar kiti žmonės, kai ateidavo pas mus, sakydavo mamai, kodėl nei vienas iš jos vaikų nedainuoja tik Vaclovas? O mama žemaitiškai atremdavo: „Tas mana Vacelis, kai tik išriedėj, tai kriokia ir kriokia, ir niekad nesustoj kriokt..."

Ar kuris tėvų buvo linkęs į muziką?

—Mama. Mes su mama „Kalnus" giedodavom, visokias kitokias giesmes... Tada ir broliai turėdavo prisidėti. Ypač vakare, kai mama laukdavo grįžtant tėvo, tai pradėdavo giedoti visokias „karunkas", ir ne tik — kartais net linksmas dainas užtraukdavom.

Bet Jums dainuoti patikdavo?

—Žinoma, man patikdavo. Tėvas giedodavo bažnyčioje, tai ir mane pasiimdavo kartu. Pavyzdžiui, Velykų naktį giedodavo irgi „Kalnus", tai ir aš eidavau kartu. Bet

Nukelta į 2 psl.

Ordinai, „Pilėnai"

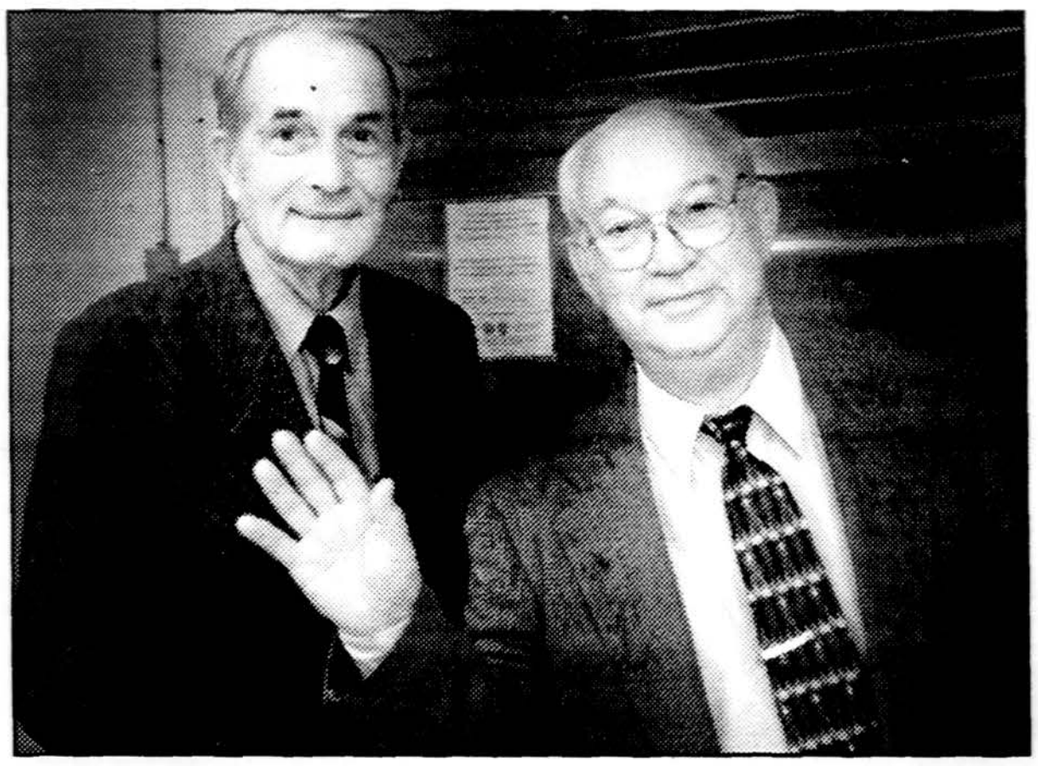

Vaclovas Momkus su buvusiu Čikagos Lietuvių operos choro nariu ir Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos vargonininku Kaziu Skaisgiriu.
Jono Kuprio nuotrauka.

Atkelta iš 1 psl.

tada labai dar jaunas buvau. Tėvas mirė labai anksti...

O kur pirmą kartą įsijungėte į chorą?

—Mane priėmė į Skuodo parapijos chorą, nors buvau dar vaikas. Vėliau dainavau gimnazijos choruose, net ir kvartetuose, oktetuose.

Man, rodos, priklausėte ir „Dainavos" ansambliui.

—Aš į „Dainavą" atėjau Čikagoje. Čia susitikau ir savo būsimą žmoną Margaritą. Mane į „Dainavą" atsivedė Danutė Stankaitytė ir pristatė. Tuomet „Dainavos" vadovu buvo Stepas Sodeika. Gaila, kad aš tik trumpai „Dainavoje" buvau, išvažiavau į kariuomenę. Tai buvo 1950 metais.

Kur Jūs mokėtės dainavimo?

—Aš dainavimo mokiausi tiktai Čikagoje. Lietuvoje, kai dar buvau penktoje klasėje (tuomet dainavau tenoru), mane buvo išrinkę važiuoti į Vilniaus konservatoriją, bet artėjo frontas ir reikėjo trauktis į Vakarus. Taip ir neteko tos konservatorijos lankyti. Čikagoje dainavimo mokiausi pas Vladą Baltrušaitį, Stepą Sodeiką — pas Sodeiką eidavome kartu su Margarita.

Tai į Lietuvių operą įsijungėte nuo pat pradžios?

—Čia visuomet neteisingai rašoma, kad buvo sukurtas vyrų choras, iš kurio išsivystė Čikagos Lietuvių opera.

Pirmiausia nebuvo vyrų choro, o mes buvome susibūrę į vyrų oktetą, kai dar buvo gyvas Jeronimas Ignatonis. Dainuodavome Šv. Kryžiaus parapijos salėje — Dzirvonas, aš, kiti vyrai. Vytautas Radžius įsijungė vėliau. Kai atvažiavo Alfonsas Gečas, kuris buvo labai muzikalus, jis perėmė šį vyrų oktetą, o paskui iš jo išaugo vyrų choras. Po kiek laiko prisidėjo moterys — tapome mišrus choras.

Tai taip įsijungiau į chorą Čikagoje. O Vokietijoje dainavau lietuvių gimnazijos chore. Tą pačią gimnaziją lankė ir dabartinis prezidentas Valdas Adamkus, tik jis nedainavo, bet sportavo. Buvo geriausias bėgikas Vakarų Vokietijoje, kai buvo ruošiamos atletų varžybos.

Grįžkime prie Lietuvių operos. Šiemet sukanka 50 metų, kai šis dainos vienetas gyvuoja. Kokia buvo jo pradžia, pirmoji statyta opera?

—Pirmoji opera — Verdi „Rigoletto" 1957 m., bet aš tuomet turėjau pertrauką, operos chore nedainavau. Jau minėjau, kad buvau pašauktas į Amerikos kariuomenę. Tuoj po vestuvių su Margarita Ivašauskaite, galima sakyti, po pirmos nakties išvažiavau į Korėją. Grįžau dainuoti į operos chorą po trejų metų, jau atlikęs karinę tarnybą.

Kiek metų dainuojate operos chore?

—Jau keturiasdešimt šešeri.

Jūs ne tik dainuojate chore, bet atliekate solines partijas. Kas labiausiai įkrito atmintin?

—Man labiausiai paliko įspūdį, kai reikėjo kartu su Margarita dainuoti „Romeo ir Džiuljetos" operoje. Šiaip tai visos tos rolės buvo labai nedidelės: nespėji išeiti į sceną, padainuoti kelis žodžius, ir viskas. Žinoma, man labai patiko „Traviata", kai buvo statoma pirmą kartą. Aš dainavau markizo partiją. „Traviatą" Lietuvių opera statė tris kartus. Aš nedainavau antrame pastatyme, bet dainavau trečiame. Beveik visose operose, kur būdavo antraeilis vaidmuo baritonui, tai aš tas baritonas ir buvau.

Kiek metų esate operos valdybos choro pirmininkas?

—Dešimt. Dvidešimt metų buvau vicepirmininku.

Ar dabar lengviau, kai atsikviečiate solistų iš Lietuvos?

—Žinoma, geriau, bet ir ten nėra labai didelio pasirinkimo. Nežinau, kaip toliau bus, kai mes, operos choro veteranai, išeisime. Lieka daug merginų, gal reikėtų pakeisti pavadinimą arba visiškai užbaigti veiklą, taip, kaip „Čiurlionio" ansamblis užbaigė.

Ar jaunesnių vyrų į chorą neįsijungia? Kiek dabar chore dainininkų?

—Įsijungia, bet mažokai. Dabar turime šešis neseniai atvykusius iš Lietuvos. Iš viso yra 63 choristai, bet dauguma moterų.

Su kokiomis dar problemomis susiduria operos pastatymai?

—Pagrindinė problema — tai finansai. Niekad sau nesu paėmęs nei vieno cento. Telefoninių pasikalbėjimų, važinėjimo ir kitas sąskaitas apmoku iš savo kišenės. Visi valdybos nariai taip pat dirba be jokio užmokesčio. Įvairiais būdais stengiamės sutelkti lėšas, reikalingas pastatyti operą, bet pinigų vis trūksta — gerai, jeigu po spektaklio išeiname be skolos.

Kaip parenkamos operos?

—Pirmiausia prisitaikome prie to, ką galime gauti iš Lietuvos ir ką mes esame pajėgūs pastatyti. Paskutinį kartą „Pilėnus" statėme prieš trylika metų. Šiemet visus kostiumus gausime iš Lietuvos, iš Vilniaus

operos. Reikia sumokėti už persiuntimą, bet už kostiumus nieko neima. Kai statėm „I Lituani", rūbai taip pat buvo atvežti iš Lietuvos. Dekoracijas iš anksčiau turime ir galime panaudoti, kiek pritaikydami naujam spektakliui.

Kiek maždaug kainuos pastatyti „Pilėnus"?

—Kad lygiai išeitume, reikėtų 110,000 dol.; vien orkestras kainuos apie 50,000 dol.

Kas šiuo metu yra Lietuvių operos meno vadovas?

—Dirigentas ir meno vadovas yra Alvydas Vasaitis. Koncertmeisteris yra Manigirdas Motekaitis, o Jūratė Grabliauskienė — chormeisterė. Režisierius, kaip ir keletą kartų praeityje, Eligijus Domarkas. Solistai atvyksta balandžio 17 d., bet jie yra pasiruošę, tai nebus jokių problemų, tik reikės parepetuoti su choru. Atvažiuoja ir aštuoni vyrai, kurie padės chorui, nes mums trūksta vyriškų balsų.

Kas yra ilgiausiai dainavęs operos chore?

—Iš vyrų, turbūt Vytautas Radžius, o moterų, bene, Giedrė Končienė.

Grįžkim prie Vaclovo Momkaus. Ar Jums buvo didelė staigmena, sužinojus, kad paskirtas ordinas?

—Nebuvo didelė staigmena. Aš tikėjausi, kad tokia diena ateis. Kadangi, atvirai kalbant, niekas kitas tiek nedirbo, neišleido tiek pinigų ir nepatyrė įtampos kaip aš. Aš daug metų priklausiau Lietuvių fondo tarybai, buvau dviejų Dainų švenčių — šeštosios ir septintosios — Čikagoje rengimo komiteto pirmininkas. Palyginus su Dainų šventė, operą suorganizuoti daug lengviau. Su Dainų šventėmis būna daug daugiau problemų.

Jūs daug metų giedate ir Švč. M. Marijos Gimimo parapijos chore?

—O, tas prasidėjo dar senais laikais, su muz. Vladu Baltrušaičiu. Būdavo labai stiprus, gausus choras. Ne tik giedodavome per Mišias, bet kasmet ruošdavome religinius koncertus bažnyčioje ir visuomet būdavo pilna bažnyčia klausytojų.

Jūs dažnai atliekate programą ir kituose renginiuose, daugiausia kartu su žmona Margarita.

—Mudu jau kartu 54 metai — ir gyvename, ir dainuojame...

Ką norėtumėte pasakyti lietuviškai

Nukelta į 7 psl.

Momkų šeima, atvykusi į LR gen. konsulato patalpas pasidžiaugti Vaclovui įteikiamu apdovanojimu. Iš kairės: Vaclovas Momkus, Margarita Momkienė, marti Betsy, uošvienė Juzė Ivašauskienė, sūnus Edvardas. Laimos Apanavičienės nuotr.

fil. Edmundui Kulikauskui įteikiamas Vydūno fondo 2005 m. laureato apdovanojimas. Iš kairės: t.n. Ramunė Matulevičiūtė (Studentų skautų organizacijos — SSO pirmininkė), t.n. Ieva Pernavaitė (Vilniaus skyriaus pirmininkė), fil. Jolita Buzaitytė – Kašalynienė, t.n. Bernadeta Viesulaitė (ASD pirmininkė), fil. Edmundas Kulikauskas (Vydūno fondo įgaliotinis Lietuvoje), fil. Nomeda Bepirštytė, fil. Aurimas Pautienius, t.n. Gintarė Pralgauskaitė (skyriaus globėja), sen. Jonas Mikaliūnas (SSO pirm. pavaduotojas). t.n. Elvyros Bagdonaitės nuotrauka.

Edmundas Kulikauskas — Vydūno fondo 2005 metų laureatas

Vilniuje pereitą rudenį, lapkričio 4 d., Edmundui Kulikauskui buvo įteiktas Vydūno fondo 2005 m. laureato apdovanojimas.

Apdovanojimą Edmundas gavo už Vydūno fondo atstovavimą nuo 1994 m. bei fondo veiklos vystymą Lietuvoje. Jis padėjo fondui įsteigti Akademinio skautų sąjūdžio garbės narių premijas Vilniaus, Kauno technologijos, Vytauto Didžiojo ir Klaipėdos universitetuose. Taip pat, kartu su muzikos ir teatro akademija, jau eilę metų organizuoja kasmetinį Vincės Jonuškaitės–Zaunienės dainininkų konkursą ir koncertą. Premiją Edmundui iškilmingai įteikė Lietuvoje priklausantys Akademinio skautų sąjūdžio (studentų skautų organizacija — SSO) nariai, jauni studentai ir absolventai, kuriuos Edmundas jau eilę metų globoja, kadaise užleisdamas savo raštinę sueigom, duodamas draugiškų patarimų ir kitokiais būdais juos paremdamas.

Edmundas didelę dalį savo gyvenimo paskyrė Lietuvai. Dirba be atlyginimo, paaukodamas ne tik savo laiką, bet dažnai ir savo asmeniškas lėšas. Kruopštumas, darbštumas, noras kokybiškiausiai ir profesionaliai atlikti užduotį yra Edmundo markė, kuri paženklina jo visus atliktus darbus. Gimęs 1938 m. Vilkaviškyje, karo metu su šeima pasitraukė į Vakarus. Jaunystę praleido Čikagoje, tarnavo JAV kariuomenėje. 1963 m. Illinois universitete įsigijo elektros inžinieriaus bakalauro laipsnį. Nuo 1963—1994 m. gyveno ir dirbo Kalifornijoje radijo lokatorių sistemų inžinieriumi, kur „Hughes Aircraft" bendrovėje užėmė atsakingas pareigas. Su Rūta Kviklyte sukūrė šeimą, užaugindami dukrą Rimą bei du sūnus: Andrių ir Joną.

Kalifornijoje begyvenant, Edmundas aktyviai reiškėsi Lietuvių Bendruomenėje. Buvo Los Angeles Lietuvių Bendruomenės pirmininkas ir JAV Lietuvių Bendruomenės Ekonominių reikalų tarybos narys. Kalifornijos lietuviai geriausiai jį atmena kaip Los Angeles Lietuvių dienų pradininką. Edmundo prieš dvidešimt metų sugalvotas kultūrinis renginys, kas metai subūrė Kalifornijos ir JAV valstijų lietuvius į keletą dienų besitęsiančią šventę. Atsidėkodami 2003 m. Los Angeles lietuviai jį pakvietė būti šventės garbės svečiu. Be Lietuvių Bendruomenės veiklos, Edmundas taip pat buvo veiklus Akademinio skautų sąjūdžio narys. Jis su kitais nariais prisidėjo prie dviejų svarbių projektų įgyvendinimo. Los Angeles universiteto (UCLA) skulptūrų kieme buvo pastatyta Vlado Vildžiūno skulptūra „Paukščių deivė", o 1979 m. išleistas Vilniaus universiteto jubiliejui atminti medalis. Pasitaikius progai išeiti į ankstyvą pensiją, 1994 m. Edmundas su žmona Rūta grįžo atgal į Lietuvą ir nuo to laiko gyvena Vilniuje.

Sugrįžęs į tėvynę, Edmundas nebuvo linkęs nuošaliai laikytis, bet tuoj įsijungė į vietinę veiklą. Iš pradžių dalyvavo pieno produktų eksporto ir kituose verslo projektuose. Buvo Visų Šventųjų bažnyčios jaunimo programos savanoris, organizuodamas šaškių ir šachmatų žaidynes, pašto ženklų rinkimą. Pamatęs, kad Vilniuje vis daugėjo nuolatiniam gyvenimui sugrįžtančių išeivių ir kad visiems trūko informacijos apie vietinius įstatymus, tvarką ir t.t., jis buvo vienas iš Užsienio lietuvių klubo organizatorių. Iš dalies klubo veiklos dėka vėliau buvo įkurta Išeivijos integravimosi į Lietuvos gyvenimą koordinacinė komisija ir Edmundas tapo jos nariu. Tos komisijos nariai įsteigė šiandien veikiantį Lietuvių grįžimo į tėvynę informacijos centrą.

Gresiant Vilniaus Katedros aikštės apstatymui, Edmundas buvo vienas iš „Gelbėkime Šventaragio (Odminių) skverą" iniciatorių. Dalyvavimas paminklotvarkos ir istorinio paveldo reikaluose, taip pat paskatino jį prisijungti prie Valdovų rūmų atstatymo. 1999 m. jis buvo vienas iš draugijos „Pilis" steigėjų, kurios tikslas remti Lietuvos pilių tyrimus, atkūrimą, tvarkymą bei garsinimą. Valdovų rūmų atstatymui pažengus, 2000 m. Edmundas buvo vienas iš Valdovų rūmų paramos fondo steigėjų ir iki šios dienos yra fondo valdybos pirmininkas. Fondo tikslas garsinti rūmų atstatymą ir skatinti visuomenę finansiškai padėti. Edmundas džiaugiasi, kad per fondo pastatytus Valdovų rūmų vartus jau spėjo peržengti daugiau kaip 200,000 lankytojų, kurie susipažino su statomais rūmais. 2004 m. Vilniaus klubas, pripažindamas Valdovų rūmų istorinio atstatymo reikšmę Vilniui ir Lietuvai, už visuomeninę ir labdaringą veiklą Edmundą apdovanojo Petro Vileišio vardo aukso medaliu.

Vydūno fondo tarybos ir valdybos nariai didžiuojasi Edmundo įnašu Lietuvai ir džiaugiasi, kad jis fondui tiek metų Lietuvos visuomenėje gražiai ir garbingai atstovauja.

Ad Meliorem! (Stengtis atlikti vis geryn!)

Tai Akademinio skautų sąjūdžio šūkis, kuris Edmundo gyvenime ir jo darbuose vyrauja.

Vydūno fondo taryba ir valdyba

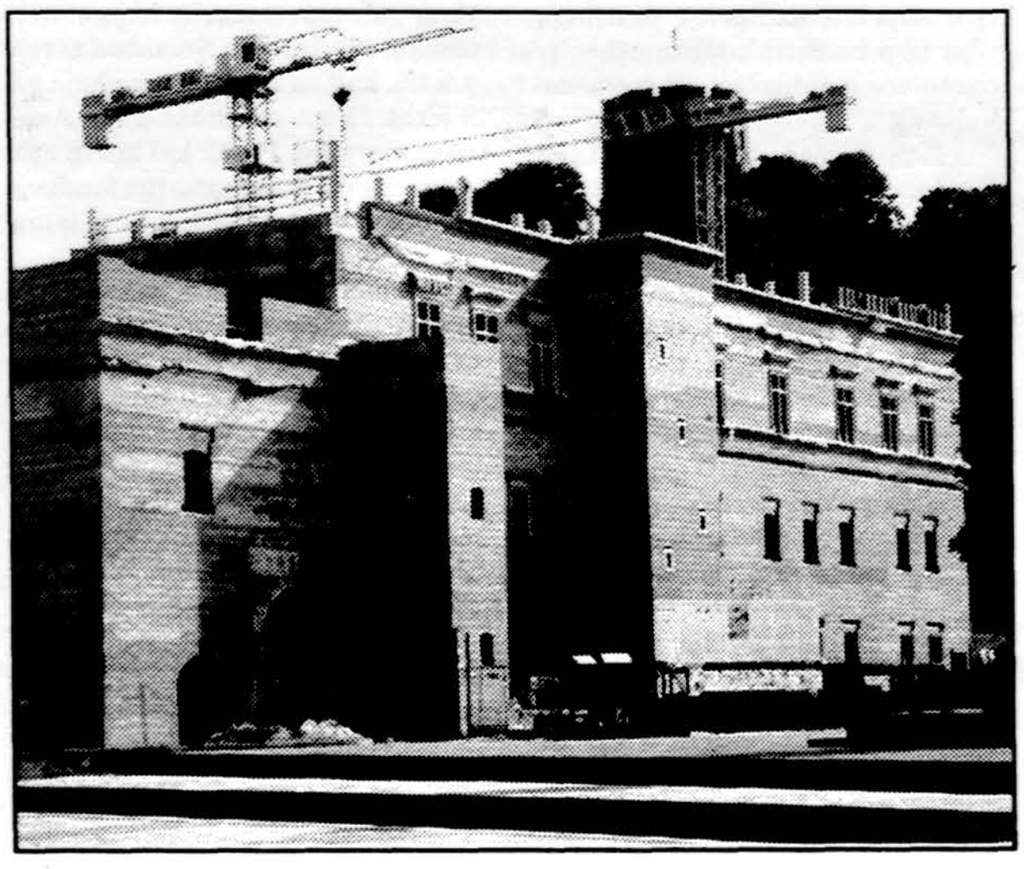

Edmundas Kulikauskas buvo vienas iš Valdovų rūmų paramos fondo steigėjų.

Vydūno fondo tarybos ir valdybos nariai didžiuojasi Edmundo įnašu Lietuvai ir džiaugiasi, kad jis fondui tiek metų Lietuvos visuomenėje gražiai ir garbingai atstovauja.

Memuarų skandalas ir beprotiškai garsi lietuvė?

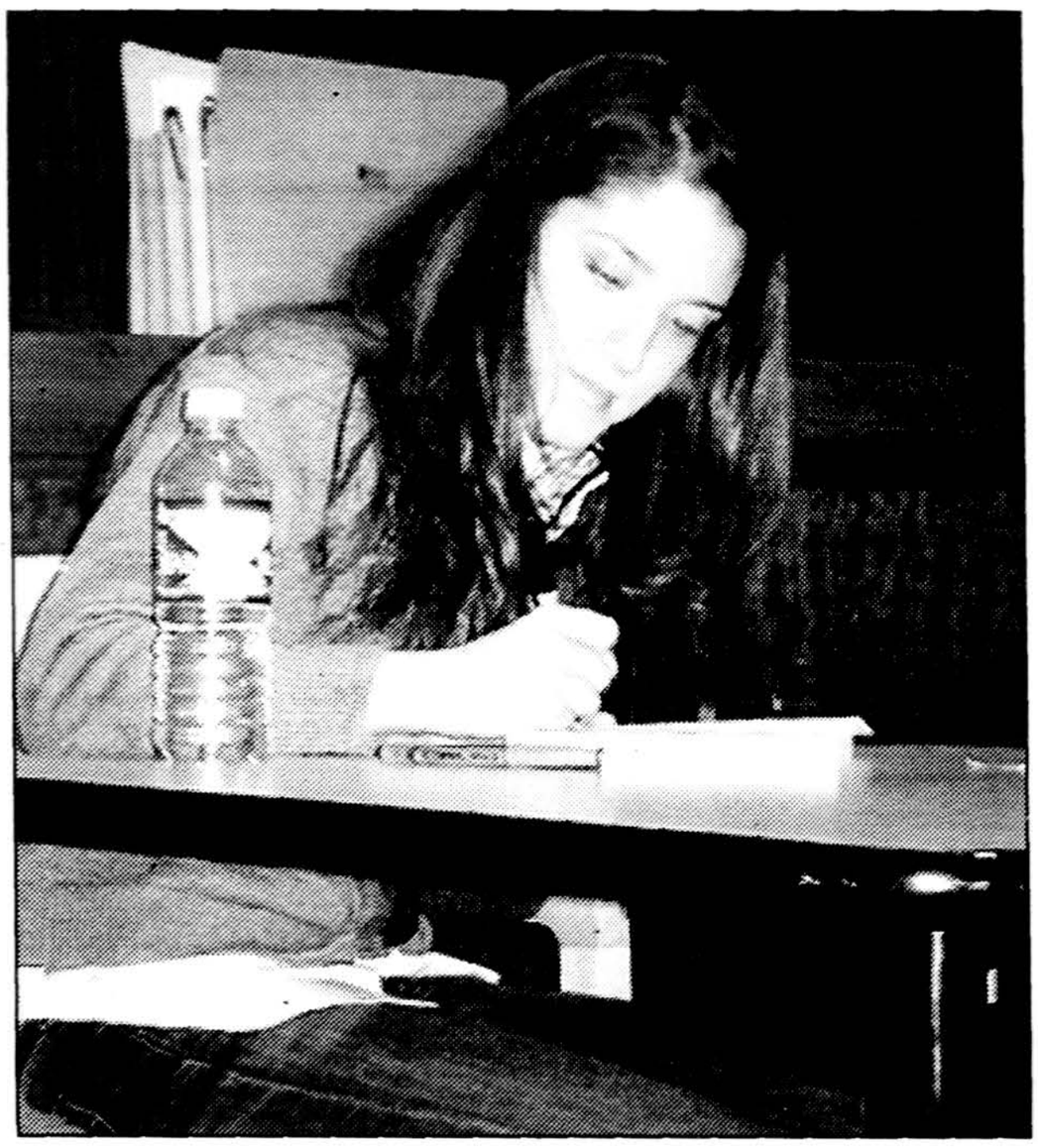

Koren Zailckas Monikos Bončkutės nuotrauka.

MONIKA BONČKUTĖ

Koren Zailckas *Smashed: Story of a Drunken Girlhood* atsiminimų knyga pasirodė prieš metus ir netruko įkopti į *New York Times* „bestselerių" sąrašo viršūnę. Tačiau susidomėjimas šiuo veikalu dar labiau išaugo po skandalo su kito memuaristo — James Frey — kūriniu *Million Little Pieces*. Kaip žinia, žymios pokalbių laidų vedėjos Oprah Winfrey išgarsintas rašytojas neseniai buvo apkaltintas neleistinai pakeitęs ir išgalvojęs faktus knygoje, kurioje teigė aprašęs savo gyvenimo patirtis: nuo alkoholiko, narkomano ir nusikaltėlio iki „normalaus" visuomenės piliečio. O. Winfrey, iš pradžių aršiai gynusi savo globotinį, vėliau nusprendė nerizikuoti savo įvaizdžiu ir, pasikvietusi į savo laidą, J. Frey viešai „nuplakė" ir atsiprašė suklaidintų skaitytojų.

Šiame kontekste K. Zailckas knyga sudomino nemažai atsiminimų žanro mėgėjų. *Chicago Tribune*, prieš knygos autorės apsilankymą „Chicago Public Library", išspausdino spalvingą reklamą–kvietimą, siūlančią apsilankyti K. Zailckas knygos pristatyme: „Ką gali žinoti, gal renginyje apsilankys Oprah atsiųsti žmonės ieškoti naujo memuarų autoriaus J. Frey pakeisti".

Negana to, K. Zailckas sudomino ir *Draugą* — tik šiek tiek dėl kitų priežasčių. Pastabūs tautiečiai netruko pastebėti, kad nuolat amerikietiškoje spaudoje šmėkščiojanti autorės pavardė skamba labai lietuviškai. Ką gi — pasidaviau šiam masiniam susidomėjimui ir nutariau plačiau patyrinėti K. Zailckas fenomeną, pradėdama nuo jos populiarumo, tačiau iš akių neišleisdama numanomo rašytojos „lietuviškumo" klausimo.

Kaip visuomet, pradines žinias apie reiškinį šiais laikais patogiausia susirinkti internete. Kad ir kaip stengiausi, tačiau nei asmeniniame autorės puslapyje, nei gausiose knygos apžvalgose ir recenzijose nepavyko aptikti nė užuominos apie galimybę, kad rašytojos tėvai ar protėviai atvyko iš kitapus Atlanto. Tačiau neabejotinai įsitikinau, kad K. Zailckas yra tiesiog fantastiškai populiari. Ką tik suėjus metams nuo memuarų pasirodymo, *Smashed* susilaukė tokių leidinių kaip *New York Times, Entertainment Weekly, Glamour, Vogue, The Boston Globe, The Guardian, The Sunday Telegraph, The Village Voice* ir kitų dėmesio bei teigiamo įvertinimo. (Reikia pažymėti, kad rašytojai — tik 24 metai, ji neseniai baigė universitetą, o *Smashed* yra jos pirmoji ir kol kas vienintelė knyga.)

Negana to, visus šiuos metus K. Zailckas praleido keliaudama iš miesto į miestą, dalyvaudama savo knygos pristatymuose, pasirašinėdama autografus, bendraudama su gausiais gerbėjais. Jaunoji rašytoja turi net kelis vadinamuosius talento vadybininkus, iš kurių vienas dirba Hollywood ir yra pasiruošęs derėtis dėl pasiūlymų pagal *Smashed* statyti filmą.

Taigi nėra abejonių, kad K. Zailckas — viena žymiausių šiuolaikinių memuarisčių JAV. Iš karto į akis krenta tai, kad jos amžiuje gana retai kas rašo atsiminimus. Tačiau K. Zailckas atveju viską paaiškina tema: jaunimo girtavimas. Ne paslaptis, kad tai pastaraisiais metais yra labai aktuali problema, ir ne tik besivystančiose ar posovietinėse Europos šalyse, bet ir JAV. Statistika teigia, kad jaunimas, vos trylikos–keturiolikos metų sulaukę vaikai, vis dažniau savo problemoms spręsti pasirenka alkoholį. Kaip knygoje rašo K. Zailckas, klaidinga plačiai paplitusi nuomonė, kad alkoholis yra geriau nei narkotikai. Autorė vaizdžiai aprašo, kaip jai butelis „Amstel Light" ar obuolių martini atstodavo bet kokius „sunkesnius" narkotikus. Išgėrusi keturis butelius alaus, ji jausdavosi pakankamai apsvaigusi, kad galėtų daryti dalykus, kurių blaivi niekada neišdrįstų. Pasak rašytojos, alkoholis ir buvo jos narkotikai, kurių ji nuolat trokšdavo ir apie tai galvodavo, vos tik pasitaikydavo kokia nors nemaloni problema, kurią reikėdavo spręsti.

Smashed apima K. Zailckas gyvenimo metus maždaug nuo 14 iki 21. Būdama keturiolikos, ji pirmą kartą paragavo alkoholio, o sukakus šešiolikai, merginai buvo išplautas skrandis. Tačiau tai nesustabdė jos nuo tolesnio girtavimo. Koren nutarė sustoti tik tada, kai, persikėlusi gyventi į New York, keletą kartų atsibudo nieko neprisimindama, kas įvyko praėjusią naktį ir suprato, kad priėjo pavojingą ribą tarp nuolatinio išgėrinėjimo ir chroniško, sunkiai pagydomo alkoholizmo.

Kaip kalbėdama Čikagoje sakė K. Zailckas, *Smashed* yra „gryni" atsiminimai: nė vienas įvykis nėra pakeistas, nėra nieko „prikurta" ar pan. Ką gi, to patikrinti negalima, tačiau, reikia manyti, kad, jeigu autorė sako netiesą, tai turėtų greitai išaiškėti. Tokių tinklalapių kaip **www.thesmokinggun.com** kūrėjai tik ir laukia progos išaiškinti dar vieną skandalą.

Žvelgiant iš literatūrinio taško, knygoje literatūros yra mažai. K. Zailckas rašo lengvai ir sklandžiai, tačiau labai žurnalistiškai. Nors tekstas parašytas pirmuoju asmeniu, tačiau pasakojimo stilius nuasmenintas, net ir patys dramatiškiausi išgyvenimai skamba sausokai, tarsi neutralūs bereikšmiai faktai. Tačiau stiliaus aiškumas neabejotinai sužavėjo nemažai skaitytojų: kad ir kaip ten būtų, *Smashed* skamba kaip nuoširdžios merginos istorija apie tai, kas ją paskatino vartoti alkoholį, kokias pasekmes jai tai atnešė ir kaip jai pavyko su šiuo įpročiu susidoroti.

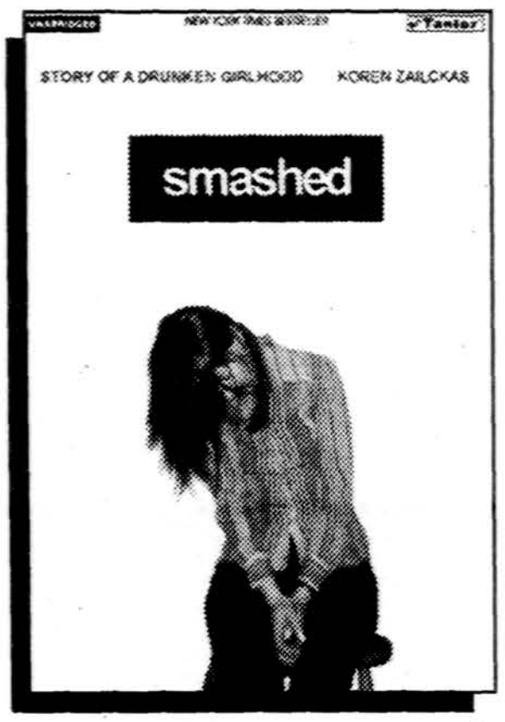

„Chicago Public Library" gausiai susirinkę gerbėjai patvirtino šią versiją — K. Zailckas populiarumo priežastis — ne tiek literatūrinis talentas, kiek komerciškai gerai apgalvotas aktualios šiuolaikinės visuomenės problemos eksplotavimas. Salėje dominavo jaunimas bei apie 40 metų žmonės, kurie susitikti su Koren atėjo ne dėl to, kad buvo sužavėti jos rašomos literatūros, bet dėl to, kad atėjo pasiklausti patarimo, kaip greičiau sustoti gerti. Viena, maždaug 30–metė moteris patinusiais paakiais ir drebančiomis rankomis, keletą kartų kreipėsi į rašytoją vis tuo pačiu nelabai rišliu monologu: „Aš bandau, aš mėginu sustoti... Bet nežinau kaip. Jau keturiolika dienų negeriu, keturiolika dienų, įsivaizduoji! Bet užtat negaliu miegoti, negaliu valgyti, viskas krinta iš rankų. Jau keturiolika dienų negeriu... Pasakyk, kaip tau pavyko, pasakyk..."

Beje, aprašinėdama savo studijų metų patirtis, K. Zailckas rašo apie Syracuse University — aukštojo mokslo įstaigą, visoje JAV pagarsėjusią besaikiu studentų girtavimu. Tai, žinoma, padėjo jai užsitikrinti nemažą įvairių universitetų studentų gerbėjų ratą. Kaip pabrėžia daugelis knygos vertintojų, svarbiausia *Smashed* atveju yra tai, kad su memuarų veikėja gali identifikuotis nemaža dalis Amerikos merginų. Pasak kai kurių apžvalgininkų, ši knyga pretenduoja apibrėžti tai, ką reiškia būti jauna mergina dabartinėse JAV.

Dabar turbūt pats laikas grįžti prie K. Zailckas lietuvybės klausimo. Minėtame knygos pristatyme nepavyko užduoti klausimo apie jos kilmę — tiesiog buvo per daug žmonių, kurių problemos pasirodė daug rimtesnės nei mano smalsumas. Beje, nepastebėjau ir jokių žurnalistų; niekas neuždavė jokių klausimų apie knygos literatūrinę pusę — absoliuti dauguma klausėjų domėjosi būdais, kaip sustoti girtavus.

Kiek vėliau (iš pradžių nesėkmingai) mėginau susisiekti su autorės agentais New York. Po kelias dienas trukusios atakos elektroni-

Nukelta į 8 psl.

Smashed skamba kaip nuoširdžios merginos istorija apie tai, kas ją paskatino vartoti alkoholį, kokias pasekmes jai tai atnešė ir kaip jai pavyko su šiuo įpročiu susidoroti.

„Svaja" svajoja apie Dainų šventę

Cleveland lietuviai turi kuo pasididžiuoti muzikinėje padangėje.

Aštuntosios dainų šventės meno vadovė Rita Kliorienė gyvena čia pat Cleveland. Prie visų jos nesibaigiančių pareigų organizuojant šventę, Rita ir toliau suranda laiko repetuoti, ruošti savo puikų chorą „Exultate". Jos chore yra nemažai profesionalių dainininkų, kurie susitinka kartą per savaitę ir intensyviai ruošiasi dainų šventei.

Nesitveriu džiaugsmu galėdama parašyti, kad šiuo metu „Exultate" nėra vienintelis choras, kuris ruošiasi kelionei į Čikagą. Skirtingomis savaitės dienomis muzikos klasė užsipildo net trijų naujų chorų dainininkų balsais. Audronė Majorovienė ruošia vaikų chorą, Saulius Kliorys dirba su jaunimo choru.

Neseniai turėjau progą aplankyti Danutę Liaubienę prieš vieną iš jos vedamo mišraus choro „Svaja" repeticijų ir paprašiau trumpai pasidalinti savo mintimis.

Ar galėtumėte truputį papasakoti apie save?

– Gimiau Amsterdam, NY, užaugau Rochester mieste NY. Turbūt būtų įdomu sužinoti apie mano muzikinį išsilavinimą? Bakalauras – muzikos teorija ir pedagogika (Music Education and Music Theory); magistras – muzikologija, antraeiliniai mokslai – fortepijonas ir etnomuzikologija. Dėsčiau fortepijoną, harmoniją, fortepijono literatūrą ir pedagogiką – Bucknell University, Lewisburg, PA, ir University of Akron, Akron, OH. Beveik 30 metų dirbau privačiose studijose NY, PA, OH. Nuo 1987 metų turėjau savo privačią studiją Ohio, kurioje mokiau skambinti fortepijonu iki 40 mokinių.

Pamiršau paminėti, kad esu parašiusi keletą mokslinių darbų muzikos srityje. 1986 metais buvo išleista pirma mokslinė monografija apie M. K. Čiurlionį anglų kalba (už Lietuvos ribų) *Mikalojus Konstantinas Čiurlionis: Music of the Sphere.* – Aš dirbau prie šios knygos kartu su Alfred Erich Senn and John C. Bowlt: Antrasis darbas yra Stasio Goštauto redaguotoje knygoje: *Čiurlionis: Painter and Composer, Collected Essays and Notes. 1906–1989,* kuri buvo išleista 1994 metais Lietuvoje. Ten yra mano straipsnis apie Čiurlionio fortepijoninę ir orkestrinę muziką. Abiejuose darbuose naudojau savo mergautinę pavardę Staškevičius. Gal kiti nežino, kad tai ta pati Liaubienė.

Ką mėgstate veikti laisvalaikiu?

– Aš labai daug skaitau apie muzikos pedagogiką, istoriją, geografiją. Labai mėgstu gurmanišką kulinariją – dabar tam turiu laiko. Su vyru labai daug keliaujam. 2-3 kartus per savaitę važiuojam arba slidinėti arba vaikščioti (hiking). Per paskutinius keletą metų aplankėm labai daug tolimų egzotiškų kraštų – Rytų Afriką, Vietnamą, Hondūrą, keletą Azijos šalių. Kai esu namuose mėgstu skambinti fortepijonu klasikinę muziką savo malonumui.

Kaip kilo mintis sukurti chorą?

– Iš tikrųjų tai nebuvo mano idėja. Dainų šventės šurmulys, Ritos Kliorienės kvietimas „Atsiliepk daina" sukėlė didelį susidomėjimą Lietuvių Bendruomenėje, dėl to pradėjo atsirasti nemažai žmonių, kurie norėjo dainuoti ir dalyvauti šventėje, bet nenorėjo įsipareigoti. Šventės meno ir „Exultate" choro vadovė Rita Kliorienė kreipėsi į mane prašydama pagalbos pravesti repeticijas ir paruošti repertuarą. Man ta idėja buvo labai įdomi, bet aš – atvirai prisipažinsiu – irgi iš pradžių nelabai norėjau įsipareigoti visus metus paaukoti tokiam reikalui. Noriu, kad suprastumėt teisingai – aš neįsteigiau naujo choro, tik sutikau padėti paruošti repertuarą. Ritos choras „Exultate" beveik visą dainų šventės repertuarą jau moka, dėl to kilo mintis dirbti atskirai su nauju choru, kad užtektų laiko išmokti visą repertuarą.

Kas Jus asmeniškai paskatino sutikti imtis šio didelio darbo? Ar daug laiko praleidžiat besiruošiant repeticijoms?

– Pagrindinis akstinas man, aš manau, buvo noras išmėginti save. Aš dabar nedirbu ir esu truputį pasiilgusi dėstymo darbo su muzika. Niekada iš tikrųjų choro nebuvau vedusi, trumpai buvau „Čiurlionio" ansamblio chorvedė. Aš mačiau, kad galiu panaudoti savo fortepijono dėstymo praktiką – yra labai panašu į fortepijono dėstymą visiškai nemokantiems groti, turėdavau pamokas, kuriose dalyvaudavo po 16 mokinių vienu metu. Tai man labai padeda. Susipažinau su visu repertuaru iš karto, kai tik gavau iš Ritos. Dabar repeticijoms ruošiuos po truputį, koncentruojuosi į tas dainas, kurias planuoju tą dieną mokyti. Nenorėčiau sakyti, kad labai daug laiko tam praleidžiu, bet repeticijoms ruošiuosi rimtai, visada turiu konkretų tikslą, nes repeticija tęsiasi tik dvi valandas, tad noriu jas išnaudoti kuo produktyviau.

Kiek turite dabar choro narių, koks amžius, kokia demografija?

– Šiuo metu turim 26 dalyvius, visi yra užsiregistravę važiuoti Čikagą. Sakyčiau labai „šeimyniškai susiklijavome", nuo gruodžio mėnesio turime jau ir pavadinimą — „Svaja". Visi šie žmonės susirinko vedini dviejų dalykų – begalinio noro dainuoti ir dalyvauti šventėje. Repertuaras, kurį turime paruošti nėra lengvas, bet judam į priekį gerais tempais, nes turim labai daug jaunatviško entuziazmo. Choristų amžius įvairus, vidurkis, turėčiau sakyti, yra 50 metų. Dauguma dainininkų yra gimę ir užaugę čia Amerikoje, bet yra keletas ir ne taip seniai iš Lietuvos atvykusių. Jaunų dalyvių neturime, nes mišriame chore gali dalyvauti tik vyresni nei 30 metų choristai.

Dauguma Jūsų choristų neturi muzikinio išsilavinimo, turėtų būti nelengva. Kaip Jūs dirbate su savo „mokiniais"?

– Yra labai paprastas būdas išmokti – jis vadinasi „kalimas" – groji, kartoji, groji kartoji, kol viskas „atsistoja" į savo vietas. Jeigu reikia grosim ir kartosim 10-20 kartų, kol klausa atsimins ir pakartos kaip reikia. Nėra lengva, užtrunka daug laiko ypač kai dabar susitinkam tik vieną kartą per savaitę po dvi valandas. Dabar repetuojam visi kartu, vėliau gal pradėsim susirinkti du kartus per savaitę, gal vieną kartą per mėnesį darysim bendrą repeticiją su „Exultate", gal darysim trumpesnes repeticijas tik su altais, ar tik

Nukelta į 8 psl.

Yra labai paprastas būdas išmokti – jis vadinasi „kalimas" – groji, kartoji, groji kartoji, kol viskas „atsistoja" į savo vietas.

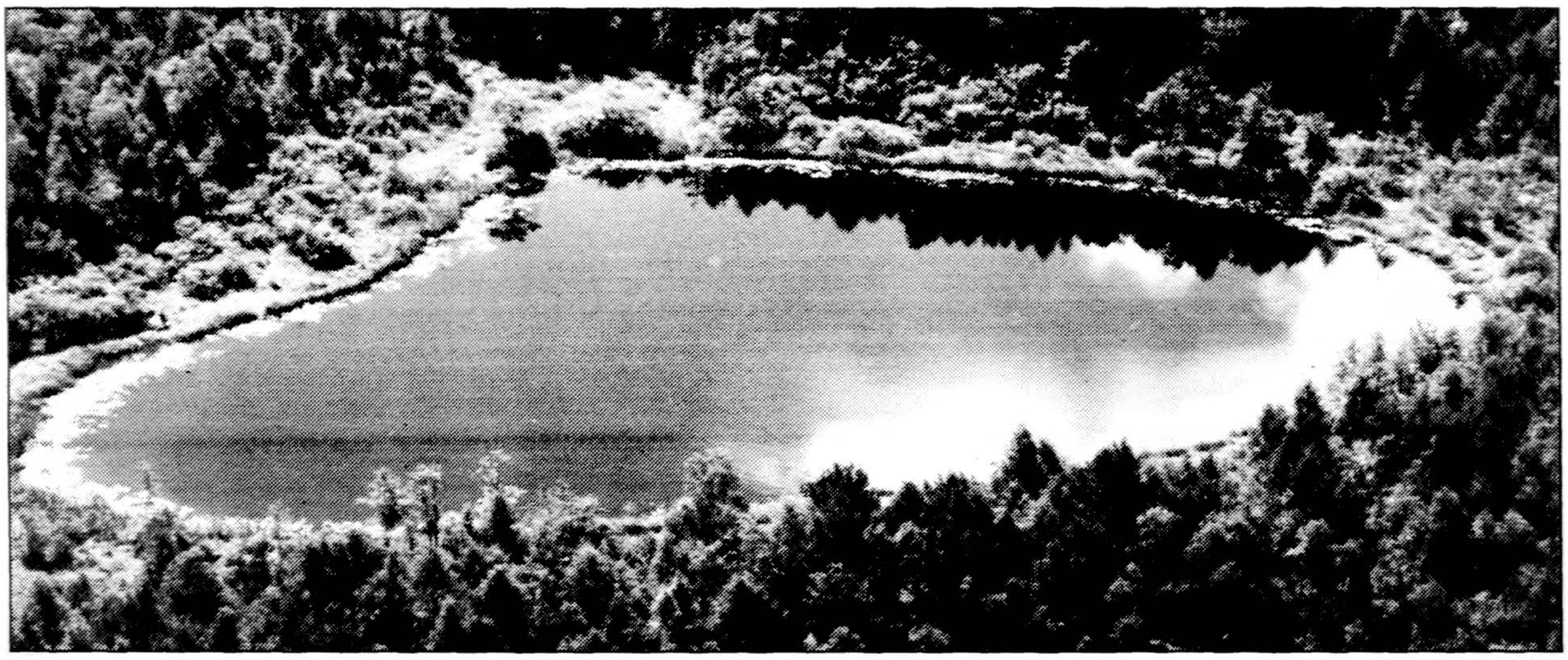

Vytauto Milišausko nuotrauka.

GELMĖ

EGLĖ PEREDNYTĖ

Liūdesys. Lietus. Naktis. Kiek dar naktų teks sutikti? Naktų, kai guli atviromis akimis ir niekaip negali užmigti. Lauki aušros, kol galiausiai atsėlina miegas ir išsiveda tave ten, kur atsiveria kitas pasaulis – sapnų. Išnyksti. O ryte vėl grįžti į pasaulį. Vėl lietus, vėl migla, vėl gyvenimas – įprastas tavo gyvenimas. Rodos, nieko daugiau neįvyks – tik tekės ir tekės tavo dienos, tavo naktys tekės – niekas nepasikeis, nes nėra pabaigos – tik gyvenimas, kuris teka ir teka. . .

Tu kaip upė teki. Ir nėra nebūties, ir nėra nieko kito – tik srovė. Išsitiesk vandeny, leisk tekėt per tave laikui. Leisk gyvenimui srūti per kūną – tiesiog srūti, ir tiek. Negalvok. Viską viską pamiršk. Tai yra dovana – gyventi, tai yra dovana – tikėti, kad gyvenimas duotas tik kartą, kad tik kartą ir jau niekados netekės šita upė taip kaip teka dabar, niekados. Ir nebus nieko kito, tik laikas, kuris srūva ir keičia tave, kuris gludina, gludina, gludi...

Akmenėliai pakrantėje. Smėlis. Išsinerk iš drabužių, atsigulki ant smėlio. Dingsta nuovargis, visa praeina, lieka upė ir tu, lieka smėlis ir tu.

O dabar atsimerk. Tik dangus. Tik bekraštis, gilus mėlynumas. Pasinerk į jį – jis priims. Žvaigždės – didelės, ryškios, begalinės – – – Ir mėnuo, pasislėpęs rūke. Koks gražus šis pasaulis, koks gražus tas dangus, šita upės gilybė, ta ramybė krantų!

Kiek drąsos tavyje, kai skrendi, jau skrendi – – – Kiek baltų debesų – – – Pasinerki į juos. Užsimerk. Leisk sau būti. Visas laikas priklauso tik tau, o dangus – visas tavo. Nebijok. Leisk sau tirpti ir tirpti, kol galiausiai išnyksi visai. Kas gi liks? Liks gyvenimas – saulė ir vėjas, naujas rytas ir vaiko rankutė, kuri sugriebia tėvo pirštus, kai jis klausia:

– Kas gyvena tenai, danguje?

– Tiktai vėjas gyvena, sūnau.

Kiek šviesos, begalinės šviesos, kai jie tolsta per smėlį – basi ir laimingi, nes yra tik vaikai, nes gyvenimas tobulas tam, kuris myli ir gyvena gyvenimą taip kaip gyvena drugys – tik akimirka jam paskirta, o jis pilnas gyvenimo, pilnas tiesiog sklidinai. Jis neklausia, kas buvo, neklausia, kas bus – jis gyvena, paprasčiausiai gyvena.

Ten, už miško – keli žiburiai. Kas gi ten? Kokie žmonės gyvena tenai? Skrisk virš miško, virš miško tu skriski, kol nutols už pečių sutema, ir tu lėksi į aušrą – – – Už to miško tu rasi namus, ten surasi ramybę ir žmogų, kuris viską paliks, kad keliautų kartu su tavim per šį didelį, margą pasaulį – – –

Du sparnuotieji lėks ir negrįš, du sparnuotieji skris ir – nuskris – – –

Basos pėdos per smėlį, drugys virš galvos, tas lėkimas į liepsną, tas lėkimas į lietų, tas drugys, laikinumo drugys. Toks gražus ir graudus.

Rūkas. Eik į tą rūką. Čia tylu, paslaptinga ir šventa. Tikėk – pasibaigs ta naktis ir praeis tuštuma, ir praeis neramybė, praeis, viskas viskas praeis – – – Liks gyvenimo skonis svaigus.

Vieversys, kuris neria į šviesą. Vieversys, kuris tiki šviesa. Vieversys, kuriam nieko nereikia – tiktai skrydžio erdvės, tiktai saulės bedugnės, tik tiesos, kad gyvenimas pilkas tik tiems, kurie netiki saule, tiktai tiems, kurie netiki, taip ugnimi nusileisk jiems į plaukus, ugnimi nusileisk į akis, kad tikėtų, galiausiai tikėtų – – –

Žvaigždės tokios viltingos. Jos nuostabios, tos žvaigždės, kaip ir tu nuostabus, liūdesy – – – Gera eiti į lietų be kaukių ir ištirpti tame lietuje – – –

Eglės šakos už lango ir upės srovė. Gera žvelgti į degančią žvakę ir išnykti toje liepsnoje, tame upės tekėjime, toj nakty, kurioje nebėra nieko nieko daugiau – tik GELMĖ– – –

Vainikėliai su žvakėmis plaukia Nemunu. Gera gera. Saugu ir šviesu. Naktys trumpos ir gilios kaip veidrodis. Begalybė many.

Šokti

Koks žvilgsnis žuvies, kai ji žvelgia pro vandenį į tekančią saulę? Koks žvilgsnis paukščio, kai jis žvelgia į žemę iš aukšto dangaus? Ką galvoja pievų ramunė, siūbuojanti vėjyje? Kas yra Dievas, ką Jis veikia vakarais ir viltingais rytais? Kas yra žemė, jei ne Jo dovana mums visiems?

Vaiko pėdos kely. Vaiko juokas, keliaujantis vėjy. Vaiko laikas, tas laikas, kurio niekad daugiau nebebus, nes užauga vaikai, nes vaikai niekada neužauga – jie išlieka gyvi sapnuose, šitame begaliniame vėjyje ir namuose, kur gyvena daiktai, kuriuos liečiančios vaiko rankutės čia išliks amžinai, amžinai – – –

Šokis vėjyje. Šokis, tas šokis, kuris niekad nebus pakartotas – gyvenimo šokis, taip, gyvenimo – koks jis bebūtų – šviesus ar beviltiškas – šok! Viskas laikina? Šok!

Viskas amžina? Šok! Kūnas laisvas ir tobulas, laisvas kaip vėjas. Tiktai šok – negalvok apie tai, kas įvyks po akimirkos. Gera šitaip būti Tame, kuris myli tave – Dievuje.

Šoka siela – kūnas tik atkartoja tą liepsną, kuri dega širdy. Šokis niekad nesibaigia. Šok mintyse, jei kitaip negali, šok kaip vėjas, kaip jūra kad šoka, kaip dangus pasilenkia prie jos, taip, kaip šoka erelis prieš audrą, kaip vanduo neša žuvį, kaip upės srovė visą laiką keliauja tolyn, tiesiog šok ir suprasi, kas yra ši akimirka, kas yra judesys, koks yra šio gyvenimo skonis. Leisk sau būti laisvam.

Begaliniai snieguoti laukai. Begalinė ramybė. Laužas šoka nakty. Leisk sau degti kaip dega gyvenimas – begalinis kaip vėjas jisai – – –

Tavo rankos, glamonėjamos vėjo, tavo kūnas, kuris vėjyje tyliai alsuoja: tu žmogus, leisk sau tyliai tekėti kaip gyvenimas teka. Tylėk ir priimk visa tai, kas ateina į tavo gyvenimą – vėją, skaidrią liepsną ir šokį nakty. Ar gali dar tikėtis daugiau, negu duoda akimirka?

Kas aprašys gyvenimo grožį? Kas apkabins begalybę? Kas bus tasai, kuris viską priims širdimi? Laikinas laikas, tyli begalybės šviesa, laikinas kelias ir tikslas – beprotiška saulė, kylanti vėjyje. Dek.

Ne viena

Noriu išeiti. Iš šito miesto purvinomis gatvėmis. Į pasaulį, kuriame viešpatauja naktis. Ten, naktyje, krenta sniegas, naktyje bėga vėjas ir atsiveda pūgą.

Išeiti noriu, išeiti. Iš savo pilko gyvenimo, tos pilkos begalinės eilės – mano dienos ten stovi. Ko jos laukia ir kas atsakys, ar sulauks? Išeiti į tamsą, kurioje nieko kito nėra – tiktai vėjas žvarbus ir tyla.

Ko tu ieškosi? Ką tu surasi? Kur tave ves ši tyla?

Lauksiu. Ateities išsipildymo.

Lauksiu. Šilto vėjo ir šalto lietaus.

Lauksiu. Lauksiu savo gyvenimo.

Neateis?, Ateis?, Neateis? Ko tu blaškaisi mergaite?

Tavo balsas man primena pūgą. Kas tu esi?

Tavo siela.

Leiski nieko daugiau nenorėti – tiktai eiti ir eiti į pūgą, nieko kito – tik tapti pūga.

Neišnyk.

Noriu, noriu išnykti, kad daugiau nereikėtų gyventi taip pilkai ir beviltiškai. Noriu išnykt, bet pūga, ta pūga man neleidžia sustoti, krist į sniegą ir viską pamiršt.

Leisk jai šėlti. Leiski jai išsidūkt naktyje.

Kur aš esu?

Naktyje. Ši naktis – tavyje. Neišduok jos, prašau, nes ji tavo dalis.

Dykuma. Dykuma ir naktis. Ar tai mano dalia?

Tu išeisi iš šitos dykumos. Būk rami.

Ar tada mano dienos nebebus tokios pilkos?

Tu pati tai suprasi. Dykuma – nuostabi. Nebijok jos tamsos.

Prisiglausk prie manęs ir pajusi, kad esi ne viena.

Baisiai šalta. Ta pūga sunaikins mane.

Ne. Ji tave išbandys. Tai išbandymas. Dykuma ir pūga – tavo seserys.

Aušta. Gelia pirštus. Ak, nurimki, širdie. Tu esi ne viena. ■

LOS ANGELES

Lietuvių fronto bičiulių politinių studijų savaitgalis

VIDAS VITKUS

2006 m. sausio 28–29 d. Los Angeles vyko tradicinis Lietuvių fronto bičiulių 41-asis (LFB) politinių studijų savaitgalis.

Tema: „Lietuva dabartyje ir ateityje: penkiolika nepriklausomos Lietuvos gyvenimo metų. Ko daugiau? Brandžios krikščioniškos moralės, tautiškumo, pilnutinės demokratijos ar šių vertybių nuosmukio?". Tokios temos pasirinkimą sąlygojo pastaraisiais metais Lietuvoje vykstantys politinio, ekonominio ir socialinio gyvenimo procesai. Praėjus 15-kai metų po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, vis labiau pastebimas visuomenės nusivylimas valdžios institucijų veikla, didėja abejingumas politiniam ir visuomeniniam gyvenimui, blanksta tradicinės moralinės ir tautinės vertybės, ryškėja asmeninės iniciatyvos ir atsakomybės stoka. Vis labiau pasireiškia ir kiti negatyvūs reiškiniai: politikų ir valdžios, pareigūnų savivaldžiavimas, politinės kultūros ir demokratijos stoka, alkoholizmo ir palaido gyvenimo būdo plitimas, masinė jaunimo emigracija ir kt.

Renginyje dalyvavo ir pranešimus skaitė daug svečių iš Lietuvos, kurių daugumą sudarė praėjusiais metais Lietuvoje įkurto LFB sambūrio nariai: Vidas Abraitis, kun. Aušvydas Belickas, Jonas Kairevičius, Andrius Tuckus, Algirdas Patackas, Vidmantas Vitkauskas ir Vidmantas Zavadskis. Pagrindinius studijų savaitgalio pranešimus skaitė šiuo metu Lietuvoje gyvenantys bei išeiviams gerai pažįstami generolas Jonas Kronkaitis ir ambasadorius Vytautas Dambrava.

Studijų savaitgalį sveikinimu ir invokacija pradėjo LFB Los Angeles sambūrio pirmininkė adv. Žibutė Brinkienė ir Šv. Kazimiero bažnyčios klebonas kun. Stanislovas Anužis. Vėliau buvo skaitomi pranešimai ir vyko diskusijos apie valstybės ir visuomenės kaitos poveikį tradicinėms vertybėms (pranešėjas V. Vitkauskas), dorovės ir vertybių krizė šeimose bei jaunimo tarpe (pranešėjai V. Abraitis ir kun. Aušvydas Belickas), Lietuvos politinį gyvenimą (A. Tuckus), teisę ir teisingumą (J. Kairevičius), rusiškos eurazijizmo ideologijos grėsmę Lietuvai ir kt. Losangeliečiams gerai žinomas gydytojas ir visuomenininkas dr. Rimtautas Marcinkevičius kalbėjo apie Lietuvos ir išeivijos jaunimo indėlį kovojant dėl Lietuvos laisvės, o JAV lietuvių radijo laidos anglų kalba redaktorius ir vedėjas Kęstas Reivydas surengė ir moderavo jaunimo simpoziumą. Simpoziume apie patriotizmą kalbėjo JAV gimę jaunuoliai Marius Aneliauskas ir Saulius Žemaitaitis, Lietuvoje gimusi ir šiuo metu JAV gyvenanti Indraja Šulcaitė ir svečias iš Lietuvos, Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos mokinys Vytenis Vitkauskas.

Studijų savaitgalyje dalyvavo ir LFB Tarybos prezidiumo vicepirmininkas Juozas Ardys, kuris ne tik sveikino savaitgalio organizatorius ir dalyvius, bet ir dalyvavo diskusijose, įvairiuose posėdžiuose bei pasitarimuose su LFB Los Angeles ir Lietuvos sambūrių vadovais.

Didžiausio dėmesio studijų savaitgalyje sulaukė ambasadoriaus V. Dambravos ir gen. mjr. J. Kronkaičio pranešimai. V. Dambrava kaip visuomet įtaigiai kalbėjo apie idealizmo ir prisitaikymo priešpriešą. Gen. J. Kronkaitis savo pranešime „Lietuva ir jos perspektyvos" padarė gilią padėties Lietuvoje analizę, išryškino egzistuojančią dorovinę sumaištį, politikų asmeninės atsakomybės stoką, grėsmes Lietuvos valstybingumui energetikos ir kitose srityse. J. Kronkaitis sakė, kad būtina ieškoti naujų kelių, burti sąžiningus politikus, didinti kiekvieno asmens pilietinę atsakomybę.

Studijų savaitgalio dalyviai, išklausę gen. J. Kronkaičio pranešimą, savo pritarimą ir padėką jam išreiškė atsistodami ir ilgais plojimais.

Apibendrinant savaitgalio pranešėjų mintis ir dalyvių pasisakymus buvo suformuluotos studijų savaitgalio išvados, kurioms pritarė renginio dalyviai.

* * *

Studijų savaitgalio svečiai dalyvavo Los Angeles Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos vėliavų pakėlimo ceremonijoje, kurios metu mokytojus, mokinius ir jų tėvus sveikino Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos direktorius V. Vitkauskas ir gen. J. Kronkaitis. Šv. Mišias Šv. Kazimiero bažnyčioje drauge su vietiniais kunigais aukojo ir pamokslą pasakė Lietuvos policijos akademijos kapelionas kun. Aušvydas Belickas. Šeštadienį vyko iškilminga vakarienė, kitos pramogos. Svečiams iš Lietuvos buvo surengtos pažintinės kelionės po Los Angeles, Santa Monika, Las Vegas, Palm Springs ir kt. Svečiai suspėjo išsimaudyti Ramiajame vandenyne, pasivaikščioti po kalnus, aplankyti JAV Prezidento Ronald Reagan muziejų – biblioteką, pasižiūrėti ne vieną koncertą, susitikti ir pabendrauti su žinoma aktore Rūta Lee. Vasario 5 d. svečiai dalyvavo ką tik Lietuvoje išleistos knygos *Los Angeles Juozo Daumanto šaulių kuopos istorija* pristatyme. Knygą pristatė Los Angeles šaulių sąjungos kuopos vadovė Irena Arienė ir leidyklos „Naujasis lankas" direktorius bei vienas iš spaustuvės „Morkūnas ir Ko" vadovų Vidmantas Zavadskis.

Didžiausias studijų savaitgalio organizavimo ir svečių priėmimo rūpestis gulė ant sambūrio pirmininkės Z. Brinkienės pečių. Jai nuoširdžiai talkino LFB Los Angeles sambūrio valdybos nariai: Juozas Pupius, Emutė Dovidaitienė, Rimtautas Marcinkevičius, Antanas Mažeika, Algimantas Žemaitaitis, o taip pat Marytė Šepikaitė bei Dalilė ir Antanas Polikaičiai. Svečiams Paulius Jasiukonis įteikė studijų savaitgalio 130 nuotraukų, o Los Angeles vyrų kvarteto vyrai savo atliekamų dainų kompaktinines plokšteles.

41-ojo LFB Los Angeles sambūrio politinių studijų savaitgalio „Lietuva dabar ir ateityje: penkiolika nepriklausomos Lietuvos gyvenimo metų. Ko daugiau? Brandžios krikščioniškos moralės, tautiškumo, pilnutinės demokratijos ar šių vertybių nuosmukio?"

Išvados

Studijų savaitgalyje buvo svarstyta aktualios šių dienų Lietuvos ir išeivijos lietuvių visuomeninio bei politinio gyvenimo aktualijos. Buvo kalbama ir diskutuojama apie tautinių ir krikščioniškųjų vertybių kaitą valstybėje ir visuomenėje XX–XXI a. sankirtoje, pilietinės visuomenės ir pilnutinės demokratijos raiška nepriklausomoje Lietuvoje, lietuvybės, rezistencinės savivokos ir bendruomeniškumo raiškos patirtį bei praradimus išeivijoje, taip pat apie šiuolaikines Lietuvos perspektyvas.

Išklausius pranešimus ir studijų savaitgalio dalyvių pasisakymus bei pasiūlymus buvo padarytos tokios studijų savaitės išvados:

1. Esant dorovinei sumaiščiai, raginti Lietuvos valdžią ir valdininkus puoselėti tautines, krikščioniškas vertybes ir patriotizmą.

2. Raginti Lietuvos švietimo ir mokslo ministeriją didesnį dėmesį skirti jaunimo tautiniam ir patriotiniam ugdymui, mokyklose leisti daugiau tautinį sąmoningumą puoselėjančių vadovėlių ir kitų mokymo priemonių.

3. Skatinti Lietuvos visuomenės politinį aktyvumą ir reikalauti iš valdžios bei valdininkų politinės ir teisinės atsakomybės.

4. Kviesti Lietuvos Respublikos prezidentą aktyviau naudotis Konstitucijos jam suteiktomis galiomis skiriant asmenis į valstybės tarnybą ir teismus bei kontroliuoti jų darbą.

5. Politinės partijos, politikai ir grupuotės neturi daryti įtakos teismų darbui, ir negali teisingumo sistemos naudoti politinėms kovoms ar grupiniams interesams tenkinti.

6. Raginti visus už Lietuvos gyvenančius tautiečius pilietinės atsakomybės. ■

Ordinai, „Pilėnai"

Atkelta iš 2 psl.

publikai, artėjant V. Klovos „Pilėnų" operai?

—Norėčiau visų pirma padėkoti, kad tiek dešimtmečių mus remia, nes be mecenatų nebūtume galėję išlikti 50 metų. Jeigu surenkame apie 60,000 dolerių iš mecenatų, tai, žinokite, kad jie labai dosnūs ir supranta lietuviškos operos reikšmę mūsų tautinei kultūrai. Jokia kita tautinė mažuma savo operos neturi, tik lietuviai. Ir dar penkiasdešimt metų!

Turiu pasakyti, kad tie, kurie pradėjo operą remti, beveik visi tebėra su mumis ir toliau padeda. Lietuvių fondas labai dosniai mus remia. Esu labai patenkintas fondu, kurio paramos net nereikia daug maldauti: sužinoję, kad statome naują operą, skiria paramą. Jiems esame labai dėkingi.

Ko norėtumėte prašyti iš lietuvių visuomenės?

—Daugiausia, kad išpirktų bilietus, kad ateitų į spektaklį, kadangi šie yra mūsų sukaktuviniai metai, kad mūsų nepaliktų, kaip nepaliko praeityje.

Kiek Morton gimnazijos auditorijoje yra vietų?

—2,457 vietos.

Ar Jūs tikrai manote, kad po 50 metų veiklos reikės užbaigti Lietuvių operos egzistenciją?

—Atvirai kalbant, aš galvoju, kad jokiu būdu nereikėtų uždaryti to vieneto, bet reikia perorganizuoti. Svarbu, kas bus dirigentas, kas sudarys chorą. Aš siūliau maestro A. Vasaičiui statyti „Madame Butterfly", nes ten beveik ištisai tik moterų choras, o mes turime chore daug moterų. Ši opera dar Čikagos Lietuvių operos niekad nestatyta, manau, būtų įdomu, nes žmonės jau seniai kalba, kad norėtų lietuviškai girdėti „Madame Butterfly".

Linkėsime, kad Jūsų norai išsipildytų, Čikagos Lietuvių opera toliau gyvuotų, o „Pilėnai" būtų sėkmingiausias spektaklis! Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi **Danutė Bindokienė**

LEIDINIAI

Fragmentinės prozos knyga

Pranciškos Reginos Liubertaitės „Praeities elegija"

EGLĖ KULVIETIENĖ

Laikau rankose modernų, dabartį atspindintį romaną, sudarytą iš 51 fragmento, kuriame per Nostradamo pranašystes plačiai pažvelgta ir į gan tolimą ateitį bei apibendrinta praeitis. Veiksmo laikotarpis labai trumpas – vos trys mėnesiai: žiema, pavasaris, vasara – taip pat tarsi trys fragmentai. Pagrindiniai veikėjai: viduriniojo sluoksnio atstovų – valdininkų šeima: vyras ir moteris, laukiantys kūdikio. Kiti veikėjai – tik dabarties fonui paryškinti, laikinumo bei nebaudžiamumo iliuzijai sukurti, tapatybės žlugimo bei šaknų praradimo aplinkybėms pavaizduoti kičo prisodrintoje aplinkoje.

Pagrindinė fragmentinio romano tema – parodyti, kaip netinkamos sąlygos žlugdo ir naikina asmenį, kad ir kokio jis būtų – žmogaus ar Dievo – pavidalo, todėl dabarties šeimos gyvenimas gretinamas su taupiai ir šykščiai pateiktu Kristaus kančios keliu. Taip pat parodomi abiejų santykiai su motinomis, kurių viena labai griežtai reikalauja nestudijuoti teisės ir nesiimti Dievo priedermės – neteisti žmonių, tarsi nuspėdama sūnaus (Martyno) žūtį, o kita saugo savo dukterį (Moniką) nuo pražūties net po savo fizinės mirties. Pasaulis keistas ir nenuspėjamas: pagrindinė veikėja tampa liudininke naktinių regėjimų, nes kaimo, kuriame gimė, vieškelyje jai tris kartus žiemos metu ir pavasarėjant pasirodo keista stačiakampė dėžė, sunkiai protu suvokiamas, paslaptingas, galbūt anapusinio pasaulio objektas, kurio realumu nepatiki kiti šeimos nariai, o pati veikėja niekaip to keisto apsilankymo negali įrodyti nemačiusiems. Aplinka, kurioje nesiskaitoma su žmogumi, abejingai žiūrima į jo gyvenimą ir būtį, vyksta vagystės ir savivalė, yra tarsi pakylanti ir vėl atslūgstanti, žiniasklaidos nuolat aitrinama skubos ir įtampos banga, kuri žlugdo dviejų žmonių likimą: tokioje aplinkoje žmogus išgyvena arba ne. Visa tai paryškina pranašingi sapnai. Labai trapiai atskleista gyvenimo laikinumo nuojauta išsipildo vyro žūtimi, o moteris lieka dėl artimo žmogaus netekties praradusi kūdikį sugniuždyta, bet nepalaužta.

Šį kūrinį bus smagu skaityti dėl jo lengvo, neperkrauto stiliaus.

Į romaną subtiliai įterptas Martyno, rinkusio medžiagą kalbotyros knygai ir radusio tarp gotų baltų karalių dinastiją, požiūris į praeities dalykus, šiek tiek atskleidžiant istorijos. Nebaigtą knygos rankraštį suranda iš komos pabudusi ir į namus sugrįžusi žmona.

Šalta mėlyna ant pilkapio augančių neužmirštuolių, antrą kartą pražydusių į vasaros pabaigą, spalva, tarsi sujungia veikėjų praeitį su dabartimi ir dar labiau paryškina netektį, ir nenuspėjamo pasaulio laikinumą.

Romano įvykių dėstymo manierą nulemia labai taupi, vietomis šykštoka minties raiška, nuspalvinta labai turtinga ir išskirtinai vaizdinga kalba, prisodrinta posakių, patarlių, priežodžių ir išminties.

Šį kūrinį bus smagu skaityti dėl jo lengvo, neperkrauto stiliaus, dabarties įvykių aktualumo, paslapties nagrinėjimo gilumo suvokimo, veikėjų spalvingumo ir plataus požiūrio į pasaulio praeitį, dabartį ir ateitį. Talentingai parašytas nedidelis fragmentinis kūrinys (romanas) turėtų sudominti smalsų skaitytoją.

Skirtingai nei romanas ši fragmentinės prozos knyga yra apie praeitį. Nuo pat pirmųjų puslapių ji sužavi gilia išmintimi apie tolimus įvykius, perteiktus per žmonių mąstyseną, svarstymus ir godojimus, kurie pasižymi sodria liaudiška išmintimi ir kalba. Daugelis prozos kūrinių išplaukia iš knygos veikėjų prisiminimų.

Pirmuoju kūriniu „Kelias namo..." autorė tarsi sugrįžta į gimtąjį kaimą, kad sudėliotų jame gyvenusių žmonių likimų mozaiką, kurioje balansuojama tarp gyvenimo ir mirties. Toje mozaikoje ir rekrūtu į caro armiją paimtas kareivis, ir mirties patale gulintis bei tremtį prisimenantis senukas, ir kaimo vargeta, ir skirtingo likimo moterys, kurių gyvenimas yra tarsi mozaikos stikliukas, kiekvienos vis kitoks, ir motina, gedinti savo iš gyvenimo pasitraukusio vaiko, ir sunkų savo likimą prisimenanti moteris, ištekėjusi už girtuoklio vyro, taip pat prie kolūkinio gyvenimo būdo nepritapęs skaudaus likimo vaikinas.

Knygą tarsi papildo veikėjų sapnai, senojo kaimo ieškojimas novelėje „Lygiais laukais..." ir žmogiškų savybių suteikimas gyvūnams „Motinystėje" ir „Širdies smūgyje".

Paskutinėje trumputėje novelėje kaimas simboliškai keliasi į miestą, palikdamas vos girdimą melodiją, kuri nuskamba tarsi praeities elegija. ■

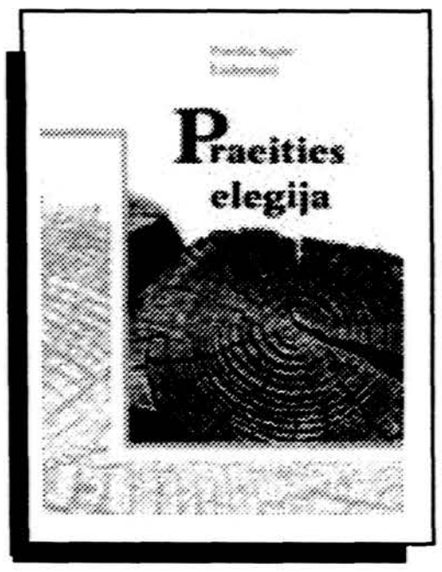

Nuo pat pirmųjų puslapių ji sužavi gilia išmintimi apie tolimus įvykius, perteiktus per žmonių mąstyseną, svarstymus ir godojimus, kurie pasižymi sodria liaudiška išmintimi ir kalba.

„Svaja" — Dainų šventėje

Atkelta iš 5 psl.

su sopranais ir panašiai.

Prašau truputį pakomentuoti repertuarą, su kokiais sunkumais susiduriat?

– Mano akimis žiūrint repertuaras yra labai naujas, aš asmeniškai pasigedau senų dainų, kurios būdavo atliekamos Amerikos lietuvių dainų šventėse. Yra daug sudėtingų, ilgų, komplikuotos harmonizacijos dainų. Repertuare yra keletas dainų, kurios pasižymi moderniška harmonizacija ir jas net ir patyrusiam chorui, kartais būna sunku įvaldyti. Ir dainų labai daug... Vien tik mišrus choras turi išmokti 13 dainų, 3 himnus ir 1 moterų, 2 vyrų choro dainas. Bet entuziazmo, noro dainuoti ir noro dalyvauti tiek daug, kad viskas pasidaro labai lengva ir kiekvieną savaitę aš esu nustebinta, kaip toli mes esam pažengę per tokį neilgą laiką.

Kokia šio choro ateitis, koks jo likimas po Dainų šventės?

– Atvirai sakant, į šį klausimą dabar nelabai galėčiau atsakyti – tiesiog apie tai dar negalvojau. Jeigu bus labai didelis noras toliau dainuoti, gal ir toliau susitikinėsim.

Ko Jūs palinkėtumėt kitiems chorams?

– Noriu palinkėti dirbti rimtai, dalyvauti repeticijose, mokytis namuose ir svarbiausia dainuoti su džiaugsmu ir linksmumu. Darbas didelis, bet rezultatas bus prasmingas – Dainų šventė bus.

– Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi **Beata Čiurlionienė**

Beprotiškai garsi lietuvė

Atkelta iš 4 psl.

niu paštu ir telefonu, pavyko trumpai pasikalbėti su viena rašytojos talento vadybininkių, Gretchen Koss. Ji teigė esanti nustebinta mano klausimo, sakė, jog nieko apie Koren europietišką kilmę nežinanti ir apie tai nė nepamąsčiusi. Tačiau po kelių valandų G. Koss perskambino ir akivaizdžiai susijaudinusiu balsu pranešė: „Taip, aš ką tik kalbėjau su Koren ir ji sakė, kad ji — lietuvė". Ji taip pat patvirtino, kad abu jos tėvai — lietuvių kilmės ir kad jie katalikai. Smulkesnių detalių agentė atsisakė pateikti. Susisiekti su pačia rašytoja nepavyko.

Tačiau, jeigu koks nors amerikietis prisispyręs ims klausti, koks garsiausias lietuvis rašytojas, kurio knygą galima lengvai gauti, tarkime, „Borders", pasakysiu, kad tai — Koren Zailckas. O gal geriau kas nors suteiktų rimtą paramą lietuvių literatūros vertimams į anglų kalbą? ■